

Důvodová zpráva
k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím
zákonu o distribuci pojištění a zajištění

A. OBECNÁ ČÁST

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad

Viz shrnutí závěrů ze závěrečné zprávy z hodnocení dopadů regulace (RIA) k návrhu zákona o distribuci pojištění a zajištění. Navrhovaným změnovým zákonem byly legislativně vyjádřeny závěry z hodnocení nákladů a přínosů v oblasti úpravy samostatných likvidátorů pojistných událostí a mimosoudního řešení sporů.

Zhodnocení souladu návrhu zákona s ústavním pořádkem České republiky

Navrhované řešení je v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Návrh zákona provádí pouze technické změny, jejichž nutnost je vyvolána přijetím zákona o distribuci pojištění a zajištění. V podrobnostech viz důvodovou zprávu k návrhu zákona o distribuci pojištění a zajištění.

Zhodnocení souladu s mezinárodními smlouvami a právem Evropské unie

Návrh zákona je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána. Návrh zákona je v souladu s právem Evropské unie. Návrh zákona provádí pouze technické změny, jejichž nutnost je vyvolána přijetím zákona o distribuci pojištění a zajištění. V podrobnostech viz důvodovou zprávu k návrhu zákona o distribuci pojištění a zajištění.

Předpokládaný hospodářský a finanční dosah

Navrhovaný zákon je koncipován obecně jako rozpočtově neutrální. Nebude mít zásadní vliv na státní rozpočet, ani na ostatní veřejné rozpočty. Navýšení výdajů státního rozpočtu vyplývá pouze z navrhovaného a z hlediska transpozičních závazků nezbytného rozšíření pravomocí finančního arbitra k řešení sporů z neživotního pojištění, a to v odhadované výši 30 mil. Kč.

B. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

Část první: Změna živnostenského zákona

Čl. I

Živnostenský zákon v současnosti stanovuje, že živností není činnost pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí. To je v souladu se zákonem č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, v pozdějším znění, který upravuje tyto činnosti jako zvláštní regulované činnosti na finančním trhu a udělování oprávnění k těmto činnostem a dohled nad nimi svěřuje České národní bance. Návrh zákona o distribuci pojištění a zajištění, který nahrazuje zákon č. 38/2004 Sb., tento režim v případě pojišťovacích zprostředkovatelů z velké části přejímá. Zároveň však obsahuje omezení působnosti zákona vzhledem k pojišťovacím zprostředkovatelům, kteří splní určitá kritéria. Tito se pak nebudou muset registrovat podle zákona o distribuci pojištění a zajištění. Pokud však budou chtít vykonávat svou činnost podnikatelsky, budou muset získat živnostenské oprávnění. Z toho důvodu není již žádoucí, aby byla činnost pojišťovacích zprostředkovatelů obecně vyloučena z působnosti živnostenského zákona, ale aby byly výslovně vyloučeny jednotlivé kategorie pojišťovacích zprostředkovatelů, pro které návrh zákona o distribuci pojištění a zajištění zavádí oprávnění k činnosti, jež vydává Česká národní banka. Návrh zákona o distribuci pojištění a zajištění také zavádí novou regulovanou činnost, a to činnost akreditované osoby, kterou je třeba rovněž vyloučit z režimu živnostenského zákona. Naopak úprava činnosti samostatných likvidátorů pojistných událostí v návrhu zákona o distribuci pojištění a zajištění obsažena již není a stává se tak živností.

Čl. II (přechodná ustanovení)

Přechod samostatných likvidátorů pojistných událostí do režimu živnostenského zákona je odůvodněn tím, že činnosti likvidace pojistných událostí nepředstavuje distribuci pojištění, což aprobejuje i směrnice IDD. Není žádoucí ji tedy začleňovat do zákona o distribuci pojištění a zajištění. Ačkoli je snižování nároků na profese v rámci finančního sektoru neobvyklé a v daném případě je spojeno i s nutností nabytí nového podnikatelského oprávnění, zdá se být toto řešení nejvhodnějším. Předmětem platné regulace samostatných likvidátorů pojistných událostí jsou totiž v zásadě nyní pouze minimální profesní požadavky a registrační povinnost u ČNB (analogicky k úpravě pojišťovacích zprostředkovatelů). Z hlediska rizik pro spotřebitele lze navrhované řešení považovat za přinejmenším neutrální rovněž proto, že soukromoprávní odpovědnost za činnost likvidace pojistných událostí vykonávanou podnikatelským způsobem (a škody touto činností způsobené) by nesla vždy pojišťovna.

Navrhuje se, aby samostatní likvidátoři pojistných událostí, kteří dosud nedisponují živnostenským oprávněním k provozování živnosti volné, byli povinni ohlásit živnost volnou do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Do té doby mohou vykonávat činnost na základě svého dosavadního oprávnění. Ohlášení živnosti volné v tomto případě nepodléhá správnímu poplatku, protože je vyvoláno změnou právní úpravy, nikoli důvody na straně samostatných likvidátorů pojistných událostí.

Část druhá: Změna zákona o finančním arbitrovi

Čl. III

K bodům 1 a 3 [§ 1 odst. 1 písm. e) a § 3 odst. 1 písm. e)]:

Směrnice vyžaduje, aby byly zavedeny postupy pro mimosoudní řešení sporů mezi distributory všech typů pojištění a všemi zákazníky. Platné znění zákona o finančním arbitrovi se vztahuje jen na spory mezi spotřebitelem a distributorem životního pojištění. Tuto oblast je tedy třeba

rozšířit o neživotní pojištění. Z hlediska účelu a systematiky zákona o finančním arbitrovi však není žádoucí, aby se působnost zákona rozšířila i na zákazníky, kteří nejsou spotřebiteli. Mimosoudní řešení sporů mezi zákazníky, kteří nejsou spotřebiteli, a distributory pojištění se pak řídí zákonem o mediaci a zákonem o rozhodčím řízení.

K bodům 2 a 4 [§ 1 odst. 1 písm. h) a § 3 odst. 1 písm. h)]:

Upravuje se kompetence finančního arbitra ohledně osob poskytujících investiční služby tak, aby zahrnovala i zahraniční obchodníky s cennými papíry, které stávající právní úprava nezahrnuje.

K bodu 5 [§ 12a]:

Upravuje se ustanovení § 12a, které dává finančnímu arbitrovi právo využívat údaje z některých veřejných registrů.

Účastníkem řízení před finančním arbitrem je vedle navrhovatele – spotřebitele (fyzické osoby) vždy instituce – podnikatel, zpravidla právnická osoba. Z tohoto důvodu je žádoucí, aby vedle registru obyvatel měl finanční arbitř přístup i k údajům z registru osob.

S ohledem na rozsah skutečností nezbytných pro posouzení jednotlivých sporů je žádoucí, aby měl finanční arbitř přístup k rozsahu údajů v navrhovaném znění. Účastníkem řízení před finančním arbitrem může být i dítě, z uvedeného důvodu je třeba, aby měl finanční arbitř přístup také k jeho základním identifikačním údajům. Obdobně je pak třeba ověření údajů cizince jako účastníka řízení.

Nově se navrhuje v zákoně výslovně zakotvit přístup do katastru nemovitostí. Údaje z katastru nemovitostí jsou nezbytné pro posouzení příslušnosti finančního arbitra řešit spor ze spotřebitelského úvěru v případech, kdy je sporné, zda osoba, která poskytla spotřebiteli úvěr zajištěný zástavním právem k nemovitosti (nebo v minulosti i jiným způsobem, např. zajišťovací převodem vlastnického práva), tuto činnost vykonává soustavně. Finanční arbitř je sice organizační složkou státu, které je možné údaje poskytnout zdarma dálkovým přístupem, nicméně do současné doby výslovně vyjádřený právní titul v zákoně chybí.

Rozsah údajů je navrhován v souladu s aktuálními potřebami finančního arbitra tak, aby pokryl potřeby jednotlivých případů. Při jejich využívání se finanční arbitř bude řídit veškerými zásadami platnými pro zpracování osobních údajů.

K bodu 6 [§ 14 odst. 2]:

Navrhuje se, aby stávající 60denní lhůta, ve které může finanční arbitř zastavit řízení pro skutkovou nebo právní složitost, neběžela po dobu odstraňování vad návrhu. Odstraňování vad návrhu bývá v řízení před finančním arbitrem poměrně složité a může trvat i několik týdnů, což 60denní lhůtu pro vyhodnocení skutkové nebo právní složitosti sporu reálně významně zkracuje. Stávající úprava nutí finančního arbitra, aby spolu s výzvou k odstranění vad návrhu vydával usnesení o přerušení řízení (které podle § 65 správního řádu působí stavění lhůty), ovšem tento postup není v řízení před finančním arbitrem vzhledem k jeho specifické povaze praktický ani efektivní.

Část třetí: Změna zákona o správních poplatcích

Čl. IV

V sazebníku správních poplatků se navrhuje změnit položku 65, která se týká činností na finančním trhu, a to v souvislosti s novými správními činnostmi, které České národní bance svěřuje návrh zákona o distribuci pojištění a zajištění.

Čl. V (přechodná ustanovení)

Naformátováno: Čeština

Přechodné ustanovení staví na jisto právní stav po účinnosti tohoto zákona.

Část čtvrtá: Změna zákona o pojišťovnictví

Čl. VI

K bodu 1 [§ 6 odst. 3]:

V návrhu zákona o distribuci pojištění a zajištění je stanoveno, že pojišťovna může být zastoupena pouze samostatným zprostředkovatelem, vázaným zástupcem, doplňkovým pojišťovacím zprostředkovatelem, zahraničním zprostředkovatelem nebo svým pracovníkem. Ustanovení § 6 odst. 3 se tak stává duplicitním.

K bodům 2 a 3 [§ 7 odst. 1 písm. d)]:

Do řídicího a kontrolního systému pojišťovny se doplňuje produktové řízení, které je podrobněji upraveno v zákoně o distribuci pojištění a zajištění jako pravidlo, jehož adresáty jsou všechny typy distributorů pojištění, včetně pojišťoven.

K bodu 4 [§ 120 odst. 1 písm. h)]:

Zrušení § 6 odst. 3 se promítá do oblasti přestupků tím, že se vypouští skutková podstata odpovídajícího přestupku.

Část pátá: Změna občanského zákoníku

Čl. VII

Stávající úprava v § 1811 nevyklučuje ze své působnosti finanční služby, ačkoli finanční služby jsou vyloučeny z působnosti směrnice 2001/83/EU, kterou § 1811 transponuje. Finanční služby mají v rámci evropského, a následně i českého práva zvláštní sektorovou úpravu, jakou je například právě zákon o distribuci pojištění a zajištění. Občanský zákoník vztahem působnosti obecné právní úpravy spotřebitelských smluv i na finanční služby vlastně tak spíše působí v neprospěch spotřebitele znásobením informačních povinností, jímž jej doslova zahlcuje. Dále dosavadní úprava přináší zbytečnou administrativní zátěž pro trh, neboť představuje zdvojení až ztrojení informačních povinností. Totéž se vztahuje i na § 1840, resp. na pododdíl týkající se obecných ustanoveních pro uzavírání smluv distančním způsobem a závazky ze smluv mimo obchodní prostory.

Část šestá: Účinnost

Čl. VIII

Ve shodě s návrhem zákona o distribuci pojištění a zajištění se navrhuje účinnost k 23. únoru 2018, což je transpoziční lhůta směrnice o distribuci pojištění.